

830 M/34

Geachte mevr./heer/bestuur,

Wij hebben de eer u uit te nodigen tot bijwoning van de officiële ingebruikstelling van de gerestaureerde molen „De Vier Winden” en de toren bij de Ned. Herv. Kerk te Pieterburen op DINSDAG 19 JUNI 1973, des namiddags 3 UUR door de Hoogedelgestreng Heer A. Post, lid van Gedeputeerde Staten van Groningen.

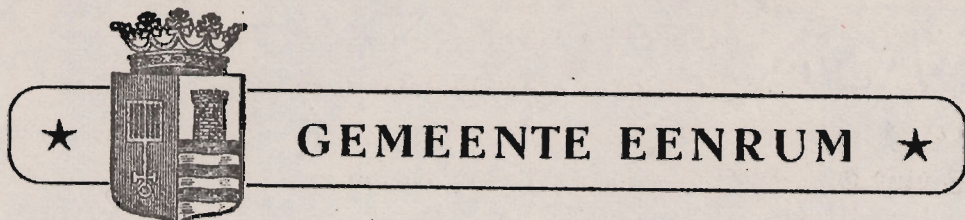
Plaats van samenkomst: café van Kalker, Hoofdstraat 82, Pieterburen. Teneinde enig inzicht te hebben in het aantal te verwachten genodigden verzoeken wij u bijgaande kaart te willen retourneren vóór 14 juni a.s.

Eenrum, 28 mei 1973.

Burgemeester en wethouders van Eenrum,

H. Kreijkens, burgemeester.

A. Duister, secretaris.

Tijdindeling van de middag van ingebruikstelling van de molen en toren te Pieterburen op dinsdag 19 juni 1973 des namiddags 3 uur.

- o - ó - o -

- 3.00 uur in café van Kalker, ontvangst genodigden en opening bijeenkomst. Toespraak door de heer A.Post, lid van Gedeputeerde Staten.
- 3.20 uur vertrek met genodigden naar de molen, wandelen of op boerenwagens.
- 3.30 uur lostrekken vang van molen door de heer Post.
- 4.00 uur vertrek van molen naar de toren.
- 4.15 uur aankomst bij de toren, klokluiden door de heer Post. Genodigden splitsen zich in 3 groepen.
 Groep 1: toren beklimmen.
 Groep 2: kerk bezichtigen.
 Groep 3: botanische tuin bezichtigen.
- 4.45 uur Campinggebouwtje op kanpeerterrein bezichtigen.
- 5.00 uur terug in café van Kalker. Aanbieding verfrissing en gelegenheid om toespraken te houden.

838 M/34
E1 JUN 1973

19 oktober 1973
Opening De Vier Winden
te Pieterburen.

De eerste regels van het voorwoord van het Groninger Molenboek geeft uitdrukking aan gevoelens, die ons hier in de gemeente Eenrum vandaag nadrukkelijk weer aanspreken.

"Het Groninger landschap met zijn groene weiden en zijn gele
"korenvelden, waarboven de blauwe hemel zich welft en de wolken
"bewegen, kan het niet stellen zonder verticale monumenten.
"Deze monumenten zijn de oude kerktorens, die ten hemel wijzen,
"en de molens, die met hun zwaaiende wiken een tintelend accent
"geven in de vaak zo vredige atmosfeer".

In de laatste regel van dit voorwoord lezen we:

"Mochten de thans bestaande molens behouden blijven dan is er
"veel gewonnen en wel zeer in het bijzonder de charme van het
"Groninger land".

We weten dat het behoud van molens vaak een moeilijke zaak is; in het verleden vaak een verloren zaak. Het aantal molens in de provincie Groningen is van eens achthonderd gedund tot tachtig. Van deze tachtig zeggen we: Er mag niet meer één verdwijnen! Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. De economische betekenis van de molen verdween nagenoeg geheel. Het werd steeds meer een gemeenschapstaak de molens te behouden. Enige tientallen molens in de provincie Groningen werden aangekocht door gemeenten of door molenstichtingen.

De gemeente Eenrum heeft - wat het behoud van molens betreft - een belangrijke rol gespeeld. In 1955 kocht zij de dorpskorenmolen De Lelie te Eenrum, ~~waarvan~~ die in omstreeks 1957 door de firma Bremer werd gerestaureerd. Deze molen heette in Eenrum de grote molen; de kleine, van Hulzinga, werd omstreeks diezelfde tijd gesloopt.

Gelukkig staat er toch nog een tweede molen op het gemeentelijk grondgebied van Eenrum: De Vier Winden te Pieterburen.

Ook deze molen had een bedreigd bestaan. Immers op 29 juli 1965 schrijft de toenmalige molenaar M. Vos aan de minister:

"Hiermede verzoek ik u mij toestemming te verlenen voor het
"overhalen van de molen "De Vier Winden" te Pieterburen en ver-
"gunning voor uitvoer naar het buitenland".

Een mededeling, waar iedere rechtgeaarde molenliefhebber van schrikt. Een molen omver halen? Dan heeft ^{he} hem niet meer uit te voeren. De bedoeling was natuurlijk door een sloopvergunning in staat te worden gesteld de molen te demonteren en uit te voeren. Maar ook dit zou verlies van een waardevol monument betekenen. Waardevol voor Pieterburen en voor Noord-Groningen.

Wat was er wel aan de hand - slecht was de molen niet te noemen. Tot kort voor die tijd werd er zelfs mee gedraaid.

De mulder - de heer M. Vos - had de molen in 1961 gekocht met de bedoeling de bedrijfsvoering voort te zetten. Het bedrijf werkte echter met verlies, hetgeen voor Vos de reden was er einde 1964 zich meer te gaan richten op sloop- en bouwwerkzaamheden. Door de opslag van sloopmaterialen werd het molenerf er niet mooier op. Ook het oude muldershuisje werd afgebroken; Vos ging eigenhandig op een andere plaats van het molenerf een bungalow bouwen. Later ging zich in deze bungalow vestigen dokter Van Bruggen, die een goede vriend van de molenbouwers werd.

De aanblik van de molen was in die tijd zeer verrassend. Naar gelang de hoek van waaruit men stond kon men lezen: For sale - A vendre - Zu Kauf en Te Koop.

We weten het, je mag een monument zo maar niet afbreken en verplaatsen. Dit kan alleen met toestemming van de minister. Deze toestemming werd niet verleend. Hoe moest het dan wel met de molen? Allerwege kwam activiteit. De gemeente Eenrum wilde de molen wel kopen maar wilde zich niet laten overvragen. Zij voerde geregeld overleg met de Provinciale Groninger Molencommissie en met de Rijksdienst voor de Monumentenzorg. Van die koper in Amerika kwam nooit veel uit de doeken. Wel toonde een begrafenisondernemer uit het Gooi belangstelling, die wilde de molen wel op zijn plaats laten staan.

De molen haalde ook de landelijke pers. Op 11 januari 1966 leest Nederland in de krant: "Minister Vrolijk van C.R.M. zal zijn medewerking verlenen om de dorpsmolen te Pieterburen in het dorp te houden. De minister antwoordt dit op vragen van het Tweede Kamerlid de heer Vellinga (p.v.d.a.) . . . "

Voortbouwende op dit gegeven - dus het mogelijk verkrijgen van een rijkssubsidie in de aankoop van de molen - een zeldzaamheid - ging de Provinciale Groninger Molencommissie bemiddelen bij besprekingen met de heer Van Eck van de Rijks-

-dienst-

dienst voor de Monumentenzorg, de burgemeester en de heer R.J. Clevering te Pieterburen. De heer Van Eck slaagde er vervolgens in ~~aan~~ van de heer Vos een aanbod op schrift te krijgen. De prijs was al niet meer overdreven hoog, namelijk f 15.000.--. Het bleek verder mogelijk dat het rijk hiervan f 6.000.-- voor zijn rekening zou nemen. Aan de angst van de ~~win~~woners van het actieve wadloopdorp kwam een einde. Die angst was begonnen toen in drie buitenlandse talen de molen te koop werd aangeboden. Een Aktiegroep Behoud Korenmolen Pieterburen (voorzitter H. Dijkstra en secretaresse J. Arkema-Klont) had zich gevormd; een inzameling werd gehouden.

Op 12 september 1967 besloot de gemeenteraad de molen aan te kopen! Nog in hetzelfde jaar keurden Gedeputeerde Staten de transactie goed. Dat moest ook nog in 1967, want de aanbidding gold tot 1 januari 1968.

De gemeente had tevoren terecht gesteld geen belang te hebben bij een molen, die er haveloos zou uitzien. Na aankoop werd dan ook een molennmakersfirma aange~~trok~~trokken: de firma Bremer te Adorp. Een begroting, later met medewerking van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, kwam tot stand; bedrag f 44.000.--. Tijdens de uitvoering van de restauratie werden gebreken geconstateerd, die niet vooraf konden worden gesignaleerd. Hiervoor bleken ook enige tienduizenden gulden nodig te zijn.

Maar op deze feestelijke dag kunnen we zeggen: de moeilijkheden zijn overwonnen! De molen is fraai gerestaureerd; hij staat er prachtig bij. Fijn is ook dat men in een wijde omgeving de molen op gezette tijden ziet draaien. Daar zorgt de heer Valk voor, van beroep onderwijzer te Groningen maar hier in Pieterburen amateur-mulder. De heer Valk maakt deel uit van de groep van ge-diplomeerde amateur-mulders. Deze ~~zorgen~~^{mensen} zorgen niet alleen voor draaiende molens, maar ook voor een beter onderhoud.

We kunnen dus zeggen dat de tekst, die we op een steen in de onderbouw aantreffen, nog steeds van toepassing is:

Hier pelt men graan tot stof,
 Hier pelt men bast van 't Garstgraan of,
 O, mensch, Wilt hieruit leren,
 Dat gij ook eens tot stof zult wederkeren".